

Asia: VN/15285/2021

HE laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtäväyhtiön perustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

2 §. X Oy:n tehtävät ja toimiala

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto toteaa, että lain valmistelun tässä vaiheessa X Oy:n toimiala ja tehtäväkenttä on vielä määritelty melko yleisellä tasolla, joten ym. asioihin on haasteellista ottaa kantaa. X Oy:n menestymisen kannalta on tärkeää, että toiminta ei vääristä kilpailua ja toivottavaa on, että myös yritys kenttää otetaan mukaan toimintaa suunniteltaessa. X Oy:n yhtenä tavoitteena on osatyökykyisten työllistyminen avoimille työmarkkinoille ja avoin vuorovaikutus X Oy:n tavoitteista ja tehtävistä edesauttaisi yhteistyötä käytännön tasolla.

Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtioneuvoston asetuksella tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

3 §. Yhtiön toiminnan kohdistuminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhtiöön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto kiinnittää huomiota siihen, että kohderyhmäksi määritellään JTYPL:n tarkoittamia työttömiä työnhakijoita. Esittelytekstin perusteella X Oy:n kohderyhmää ovat myös esimerkiksi kehitysvammaiset henkilöt sekä pysyvän työkyvyttömyyseläkkeen saaneet henkilöt, jotka harvoin ovat TE-toimiston asiakkaina. Kohderyhmän osalta tulee selkeyttää, koskisivatko esimerkiksi tulevan pohjoismaisen työvoimapalvelumallin asiakasprosessit myös tätä kohderyhmää. Tärkeää on myös selkeyttää sitä, miten X Oy:n viimesijaisuus määritellään.

Osatyökykyisyyden määritelmä lakiehdotuksessa on asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma. Kaakkois-Suomen TE-toimisto toivoo selkeää ohjeistusta osatyökykyisyyden toteutukseksi.

Perusteluteksteissä todetaan, että TE-toimistoilla on vuosien kokemus asiakkaan terveydentilan arvioimisesta perustuen esimerkiksi palkkatuen myöntämiseen tilanteissa, joissa palkattavan vamma tai sairaus olennaisesti sekä pysyvästi tai pysyväisluonteisesti alentaa tuottavuutta tarjolla olevassa työtehtävässä. Kuitenkin esimerkiksi vamman tai sairauden perusteella myönnettävää palkkatukea arvioitaessa asiantuntijalla tulee tälläkin hetkellä pääasiassa olla käytettävissä tuore lääkärintodistus, jossa otetaan kantaa asiakkaan työssä selviytymiseen huomioiden tuettavaksi suunnitellut työtehtävät. Kaakkois-Suomen TE-toimiston kokemus on, että heikommassa asemassa ovat usein osatyökykyiset, joilla tilanne voi olla vaikeasti arvioitavissa/todennettavissa, esim. kognitiiviset haasteet, neuropsykologiset ongelmat ja lievät autismikirjon oireet. Olisikin mietittävä, miten X Oy saataisiin tehokkaasti myös tämän kohderyhmän käyttöön.

X Oy:n piiriin ohjaamisen ja asiakkaan palveluprosessien selkiyttämiseksi tulisi olla määriteltynä myös, mitä palveluita on kokeiltava ennen X Oy:hyn ohjautumista. Kaakkois-Suomen TE-toimisto kokee haastavana, että työsuhteista työtä pidetään ns. viimeisenä vaihtoehtona. Tällä hetkellä viimesijaisina palveluina käsitetään esimerkiksi ovat kunnan toimesta järjestettävät kuntouttava työtoiminta ja sosiaalinen kuntoutus. Miten X Oy suhteutetaan näihin palveluihin?

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto näkee, että kyseisellä mallilla mahdollistetaan yhtiön toiminnan kohdistumista oikeaan asiakasryhmään sekä edistetään alueellista tasavertaisuutta. Kuitenkin valintamalli on asiakasnäkökulma huomioiden melko monimutkainen ja etäällä asiakkaasta.

Kaakkois-Suomen TE-toimisto toivoo huomioitavan, että osatyökykyisiä on tällä hetkellä hyvin laaja joukko myös TE-palveluiden ulkopuolella. Miten mahdollistetaan tasapuolinen hakeutuminen X Oy:n palvelukseen näiden osatyökykyisten osalta? TE-toimiston palveluiden ulkopuolella ovat usein asiakkaat, joilla on pysyvä työkyvyttömyyseläkepäätös tai esimerkiksi kehitysvammadiagnoosi. Onko tämän kohderyhmän osalta ilmoittautuminen työnhakijaksi tarkoituksenmukaista vai voisiko kyseeseen tulla kevyempi reitti, kuten hakeutuminen suoraan X Oy:n tehtäviin?

Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?

.

-

Muita huomioita ja kommentteja esitysluonnoksesta

Onko teillä muuta lausuttavaa?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto kannattaa osatyökykyisten aseman parantamista ja pitää toivottavana, että kehitetään uusia tapoja, joilla osatyökykyisten asemaa työmarkkinoilla voidaan tukea ja edistää. Kaakkois-Suomen TE-toimisto näkee myös positiivisena, että mukaan osatyökykyisten palveluihin

tulisi toimija, jonka avulla voidaan tarjota osatyökyiselle mahdollisuus tehdä oikeita työtehtäviä työehtosopimuksien mukaisella palkalla ja samalla tarjota tukea kohti avoimia työmarkkinoita.

Kaakkois-Suomen TE-toimisto toivoo kuitenkin huomioitavan, että tällä hetkelläkin osatyökykyisille on laaja valikoima työllistymiseen tähtääviä palveluita, kuten esimerkiksi vamman tai sairauden perusteella myönnettävä palkkatuki ja osa työvoimapoliittisina hankkeina tuotetusta toiminnasta. Kolmannella sektorilla ja muilla nykyisellä välityömarkkinasektorilla toimivilla on laaja osaaminen ko. asiakasryhmän parissa työskentelystä. Heillä on myös käytössään monipuolisesti erilaisia työ- ja toimintakykyä ja osaamisen kehittämistä tukevia palveluja ja verkostoja, jotka tukevat myös osakykyisten työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Olisiko olemassa olevien keinojen tehostamista voinut vielä punnita tarkemmin?

Taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa tulisi ottaa huomioon, että laaja joukko osatyökykyisistä ei pysty kokoaikatyöhön ja osa toimeentulosta olisi siis turvattava työmarkkinatuella jatkossakin.

Kaakkois-Suomen TE-toimisto toivoo vielä arvioitavan työttömyysturvalakiin ehdotettuja muutoksia X Oy:n toimintaan liittyen. Osatyökykyiselle voidaan tarjota esimerkiksi palkkatukityötä 3-sektorilla, jolloin työttömyysturvaseuraamukset ovat mahdollisia. Asettaako työttömyysturvalain lievennykset X Oy:n osalta osatyökykyiset epätasa-arvoiseen asemaan? Vesittääkö lievempi työttömyysturvalainsäädäntö asiakkaan sitoutumisen työhön?

X Oy:n tulevan tehtäväkentän osalta Kaakkois-Suomen TE-toimisto toivoo huomioitavan, että on joukko osatyökykyisiä, jotka eivät pysty suorittamaan fyysiseen työhön, vaikka he olisivat motivoituneita työllistymään. Myös tälle joukolle tulisi olla tarjolla mielekästä työtä ja tukea eteenpäin ohjautumiseksi.

Lakiehdotuksen perusteluteksteissä todetaan useasti, että tavoitteena on heikoimmassa ja vaikeimmassa asemassa olevien osatyökykyisten auttaminen. Kaakkois-Suomen TE-toimiston kokemus on, että heikoimmassa asemassa ovat osatyökykyiset, joilla on vamman/sairauden lisäksi muita haasteita, kuten talous- ja velkaongelmia, haasteita arjen hallinnassa ja päihdeongelmia. Lisäksi on paljon osatyökykyisiä henkilöitä, joiden vammaa tai sairautta ei ole pystytty asiallisesti toteamaan. Miten X Oy ja lakiehdotus suhtautuvat tähän asiakaskuntaan?

Lisäksi Kaakkois-Suomen TE-toimisto toivoo huomioitavan, että TE-toimiston tehtäviä hoidetaan tällä hetkellä esimerkiksi työllisyyden kuntakokeiluissa ja tavoitteena on tehtävien siirto kunnille. Toimijakentän laajuus ja osin myös kokemattomuus huomioiden on erityisen tärkeää, että erilaiset kriteerit ja määritelmät sekä toimien ensisijaisuusjärjestys on määritetty selkeästi jo lain tasolta asti.

Aho Tea
Kaakkois-Suomen TE-toimisto